

Briff ar gyfer y Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith: Cydymffurfiaeth ym maes dŵr, ac ymateb i ddigwyddiadau

Diolch am y cyfle i drafod ein dulliau rheoleiddio mewn perthynas â dŵr gyda'r pwyllgor. Bwriad y briff hwn yw darparu gwybodaeth gefndirol sy'n gysylltiedig â'r drafodaeth cyn cyfarfod y pwyllgor.

Rydym ni'n cymryd ein cyfrifoldebau o ran gwarchod yr amgylchedd o ddifrif.

Er ein bod yn cydnabod bod mwy i'w wneud o hyd, gwnaed cynnydd gwirioneddol o ran gwella ansawdd ein dŵr, ein tir, a'n haer ledled Cymru dros y 30 mlynedd diwethaf.

Mae'r heriau sydd ynghlwm â phoblogaeth sy'n cynyddu, a'r argyfyngau hinsawdd a natur, yn dwysáu; a felly hefyd ein hymrwymiad i ddiogelu pobl a natur rhag effeithiau digwyddiadau amgylcheddol.

Ein Dull Rheoleiddio

Rydym yn cryfhau'r ffordd rydym yn rheoleiddio er mwyn ysgogi gwell perfformiad ar draws y sector dŵr. Mae hyn yn cynnwys cyflwyno swyddogion arbenigol ar lawr gwlad, cynyddu nifer y gwiriadau cydymffurfiaeth a wneir, a defnyddio pecynnau ac offerynnau gwybodaeth a data newydd i lywio ein gwaith. Rydym yn parhau i geisio pwerau ychwanegol i ystyried sancsiynau sifil ar gyfer ystod ehangach o droseddau amgylcheddol.

Pan gaiff difrod difrifol neu fwriadol ei wneud i'r amgylchedd, rydym yn barod i gymryd y camau gorfodi angenrheidiol, a rheiny'n rhai cymesur. Fodd bynnag, ein blaenoriaeth bob amser fydd atal difrod rhag digwydd yn y lle cyntaf. Hynny, a sicrhau bod gweithredwyr yn ailddechrau cydymffurfio mewn ffordd amserol. Caiff camau gorfodi bob amser eu hystyried ar ôl ystyried a rhoi cynnig ar ddulliau eraill i atal niwed. Hynny, neu er mwyn atal troseddau pellach.

Fodd bynnag, fel pob corff cyhoeddus, nid yw ein hadnoddau'n ddiderfyn, ac mae'n rhaid i ni wneud penderfyniadau gwybodus ynghylch sut a ble i ganolbwyntio ein hymdrechion i ddiogelu bywydau, bywoliaethau a'r amgylchedd. Er y byddwn yn dal ati i ddefnyddio'r adnoddau sydd gennym mewn ffordd graff ac arloesol, bydd angen i ni flaenoriaethu'r camau hynny i sicrhau'r canlyniadau gorau i bobl ac i fyd natur ac i gyflawni'r gwelliannau i'n hamgylchedd y mae pawb am eu gweld.

Y Byd ar Bedwar

Codwyd pryderon yn y rhaglen hon ynghylch biwrocratiaeth ganfyddedig a methiant i ymateb i ddigwyddiadau llygredd tybiedig - ac mae'n bwysig inni ymateb i'r pryderon hynny.

Rydym yn parhau i weld cynnydd o ran y digwyddiadau llygredd dŵr sy'n cael eu hadrodd i ni - gydag ychydig dros 3300 yn 2023 o'i gymharu ag ychydig o dan 2500 yn 2019. Mae hyn yn siomedig pan fo cymaint yn cael ei fuddsoddi i wella ein hafonydd ac ansawdd dŵr ar gyfer byd natur a phobl.

Rydym, hefyd, yn parhau i weld cynnydd flwyddyn ar ôl blwyddyn mewn digwyddiadau llygredd sy'n gysylltiedig â'r diwydiant dŵr - gydag ychydig dros 600 o ddigwyddiadau yn cael eu hadrodd yn 2023 o'i gymharu â thua 430 yn 2019.

Yn gyffredinol, rydym yn mynychu tua 20% o'r digwyddiadau a gaiff eu hadrodd inni. Rydym yn blaenoriaethu ein presenoldeb ar sail pa ddigwyddiadau sy'n achosi'r risg uchaf i bobl a/neu'r amgylchedd. Nid yw bob amser yn angenrheidiol inni fynychu fel rhan o ymchwiliad i ddigwyddiad – a hynny oherwydd, mewn llawer o achosion, bod y wybodaeth a geir yn yr adroddiad yn ddigonol, ynghyd â thrafodaethau ffôn a lluniau, i ni benderfynu ar yr hyn a achosodd y digwyddiad, a'i ganlyniadau.

Mae ein Cynllun Corfforaethol, [Byd Natur a Phobl yn Ffynnu Gyda'n Gilydd](#), yn nodi tri Amcan Lles sy'n flaenoriaeth: 1. Byd natur wrthi'n gwella 2. Cymunedau'n gallu gwrthsefyll y newid yn yr hinsawdd a 3. Llygredd yn cael ei atal hyd yr eithaf

Wrth gyflawni ein Hamcanion Lles, byddwn yn mabwysiadu dull o ymateb i ddigwyddiadau sy'n fwy seiliedig ar risg ac sy'n targedu - byddwn yn sicrhau ein bod yn blaenoriaethu ymateb i'r digwyddiadau sy'n peri'r risgiau mwyaf difrifol a sylweddol i'r amgylchedd ac i ieuchyd y cyhoedd. Fel sefydliadau eraill yn y sector cyhoeddus, mae CNC wedi bod yn destun pwysau sylweddol o ran cyllid yn ystod y blynyddoedd diwethaf, ac o ganlyniad mae'n rhaid i ni weithredu o fewn sefyllfa ariannol dynn. Rydym, felly, yn canolbwyntio ein hadnoddau ar fynychu digwyddiadau lle mae mwy o risg i'r amgylchedd. Nid yw'n bosibl - nac hyd yn oed yn angenrheidiol - inni fynychu pob digwyddiad a gaiff ei adrodd inni.

Wrth adolygu ein hymateb i ddigwyddiadau, rydym yn gwella effeithlonrwydd drwy ddull gweithredu sy'n cael ei lywio gan wybodaeth. Rydym yn defnyddio'r wybodaeth a gesglir o'r adroddiadau i greu darlun cynhwysfawr o fygythiadau amgylcheddol, gan ein galluogi i ganolbwyntio ein hymdrechion ar gamau atal sydd wedi'u targedu, a hynny drwy ymgysylltu, rheoleiddio a gwaith gorfodi effeithiol. Fel y nodwyd uchod, bydd atal digwyddiad rhag digwydd yn y lle cyntaf bob amser yn fwy buddiol nag ymateb i ddigwyddiad llygredd.

Fel corff cyhoeddus sy'n atebol, mae gennym brosesau llywodraethu sefydledig ar gyfer ymateb i ddigwyddiadau a gwaith gorfodi, a hynny er mwyn sicrhau bod gennym yr offerynnau, y dulliau, a'r canllawiau cywir ar gael i'n staff, ac i sicrhau bod penderfyniadau'n cael eu gwneud yn gyson ac yn amserol. Rydym wedi'n hymrwymo i ganllawiau'r llywodraeth

- fel y Cod Rheoleiddwyr, Rheoli Arian Cyhoeddus Cymru a rheolau recriwtio'r gwasanaethau sifil - sy'n sicrhau bod ein prosesau a'n penderfyniadau yn rhai priodol.

Dulliau rheoleiddio CNC o ran rheoli perfformiad Dŵr Cymru a Hafren Dyfrdwy, ac ysgogi gwelliannau.

Ym mis Gorffennaf 2024, fe wnaethom gyhoeddi adroddiadau perfformiad amgylcheddol blynyddol cwmnïau dŵr 2023 ar gyfer [Dŵr Cymru](#) a [Hafren Dyfrdwy](#).

Mae perfformiad Hafren Dyfrdwy wedi gwella ychydig mewn perthynas â pherfformiad digwyddiadau llygredd ers 2022, er bod cynnydd bach mewn digwyddiadau llygredd yn deillio o asedau cyflenwad dŵr, a hynny o 2 i 3. Cafodd y tri effaith amgylcheddol isel.

Er gwaethaf mwy o bwysau oddi wrthym ni fel rheoleiddwyr, a chan wleidyddion a'r cyhoedd, mae Dŵr Cymru wedi methu â gwneud y math o welliannau rydym eisiau ac yn disgwyl eu gweld. O ganlyniad, ar gyfer 2023, arhosodd perfformiad DCWW ar statws 2*.

Wrth i ni barhau i symud ymlaen drwy'r cyfnod adrodd Asesiad Perfformiad Amgylcheddol (2021-25), rydym yn disgwyl i Dŵr Cymru a Hafren Dyfrdwy wneud cynnydd cadarnhaol ar draws pob un o'r saith metrig. Bydd metrigau'r Asesiad Perfformiad Amgylcheddol yn parhau i dynhau dros y cyfnod adrodd hwn (2021-25), gan sicrhau bod targedau'n heriol i'r cwmni.

Rydym yn defnyddio amrywiaeth o ddulliau ar draws ein cylch rheoleiddio i ysgogi gwelliannau ym mherfformiad cwmnïau dŵr.

Adolygiadau Prisiau Ofwat

- Mewnbwn CNC i Adolygiadau Prisiau Ofwat. Ni sy'n datblygu Rhaglen Genedlaethol yr Amgylchedd ar gyfer Cymru. Ar gyfer PR24 Ofwat, a fydd yn cael ei gyflwyno yng nghyfnod Rhaglen Rheoli Asedau 8 (AMP 8), o 2025 i 2030, mae gennym Raglen Genedlaethol yr Amgylchedd gytunedig sy'n cyfarwyddo gwaith Dŵr Cymru, Hafren Dyfrdwy, ac - i raddau llai - Severn Trent, United Utilities a South Staffordshire Water er mwyn iddynt gyflawni eu rhwymedigaethau amgylcheddol yng Nghymru.
- Mae AMP8 yn cwmpasu 2025-2030 a bydd y Rhaglen Genedlaethol yr Amgylchedd cysylltiedig yn arwain at fuddsoddi bron i £2 biliwn yn amgylchedd Cymru, gan gynnwys adnoddau a seilwaith dŵr yfed, systemau casglu a thrin dŵr gwastraff, yn ogystal â rhwymedigaethau ehangach yn ymwneud â bioamrywiaeth a gwydnwch ecosystemau, rhywogaethau estron ymledol, a thargedau sero net. Mae'r rhan fwyaf o'r buddsoddiad hwn yn ymwneud â safleoedd Dŵr Cymru.
- Daeth yr [ymgyngoriad](#) ar benderfyniad drafft Ofwat ar y cynlluniau buddsoddi i ben ar 28 Awst 2024. Bydd Ofwat yn penderfynu ar gynlluniau busnes yn derfynol ym mis Rhagfyr 2024.

Adolygiadau trwyddedau a thrwyddedu

- Caiff gollyngiadau dŵr eu rheoleiddio o dan Drwydded Amgylcheddol sy'n gosod amodau i ddiogelu'r amgylchedd. Gall CNC adolygu amodau er mwyn sicrhau bod gweithredwyr yn gallu bodloni safonau modern ac i ymateb i anghenion amgylcheddol sy'n newid.
- Yn ddiweddar, mae CNC wedi cwblhau'r Adolygiad o Drwyddedau ar gyfer trwyddedau gollwng dŵr Dŵr Cymru yn y 9 dalgylch afon sydd mewn Ardaloedd Cadwraeth Arbennig ledled Cymru. Roedd hyn yn canolbwyntio ar y gwaith trin dŵr mwy o faint, ac arweiniodd at ychwanegu terfyn ar allyriadau ffosforws at 162 o drwyddedau ar draws dalgylchoedd yr Ardaloedd Cadwraeth Arbennig.
- Mae hwn yn gam sylweddol o ran rheoli llygredd maetholion i afonydd yr Ardaloedd Cadwraeth Arbennig, a fydd yn sicrhau gostyngiadau sylweddol mewn llygredd ac yn cyfrannu tuag at gynnal a gwella'r ecosystemau o fewn afonydd ein Ardaloedd Cadwraeth Arbennig.
- Rydym hefyd yn y broses o ddiweddarau trwyddedau er mwyn gwneud gwell monitro a rheoli yn ofynnol o ran llif dŵr gwastraff ar weithfeydd trin carthion. Bydd hyn, ochr yn ochr â buddsoddiad AMP8, yn arwain at ostyngiad sylweddol mewn gollyngiadau gorlif carthffosydd drwy'r rhwydwaith.

Gweithgarwch Cydymffurfiaeth Reoleiddiol

- Rydym yn asesu cydymffurfiaeth ag amodau trwyddedau gollwng dŵr trwy gynnal ystod o weithgareddau rheoleiddio, gan gynnwys archwiliadau cyffredinol ac archwiliadau safle, samplu gollyngiadau ac asesu data, megis data hunan-fonitro ffurflenni rheoleiddio gweithredwyr cwmni dŵr.
- Yn dilyn asesiad cydymffurfio, rydym yn cofnodi ein canfyddiadau mewn Adroddiad Asesu Cydymffurfiaeth (CAR), gan nodi unrhyw achosion o dorri amod trwydded a phennu camau gweithredu i unioni, a lleihau'r risg o ailadrodd. Mae'r rhain ar gael ar ein Cofrestr Gyhoeddus.
- Ers 2018, mae nifer yr asesiadau cydymffurfiaeth diwydiant dŵr a gynhaliwyd gan CNC wedi cynyddu'n sylweddol o tua 100 yn 2019 i dros 450 yn 2023 a bydd hyn yn cael ei gynyddu ymhellach yn 2024.
- Yn yr un cyfnod, mae canran y diffyg cydymffurfio ag amodau trwydded a nodwyd ar safleoedd Dŵr Cymru wedi gostwng yn raddol o tua 80% i ychydig dan 20%. Mae hyn yn dangos bod gwelliant cyson wedi bod yng nghydymffurfiaeth y diwydiant dŵr, o ystyried yr holl amodau trwydded. Gwelwyd yr un duedd o arolygiadau'n cynyddu a chanrannau'n lleihau o ran diffyg cydymffurfio ar safleoedd Hafren Dyfrdwy hefyd.
- Fodd bynnag, mae tuedd tuag i lawr yn parhau ym mherfformiad cyffredinol Dŵr Cymru fel y'i mesurir gan yr Asesiad Perfformiad Amgylcheddol. Mae'r Asesiad Perfformiad Amgylcheddol yn canolbwyntio ar saith metrig gwahanol, sy'n caniatáu i berfformiad y deg cwmni dŵr a charthffosiaeth mwyaf gael ei fonitro a'i asesu mewn ffordd gyson gan y rheoleiddwyr amgylcheddol.

- Mae'r metrig cydymffurfiaeth yn canolbwyntio ar berfformiad yn erbyn cyfres o amodau trwydded rhifol a gofynion samplu, h.y. is-set o amodau yn unig, heb gynnwys, er enghraifft, amodau trwydded disgrifiadol.
- Er gwaethaf gostyngiad mewn gweithgarwch nad yw'n cydymffurfio, rydym yn parhau i weld cynnydd yn nifer y digwyddiadau llygredd dŵr difrifol o gyfleusterau carthffosiaeth a chyflenwi dŵr Dŵr Cymru. Gofynnwyd i Dŵr Cymru wella eu dadansoddiad achosion sylfaenol o ddigwyddiadau er mwyn nodi meysydd ymyrraeth i sicrhau gwell perfformiad cyffredinol.

Gwaith Gorfodi

- Mae'r ymatebion gorfodi a gymerwn yn erbyn y diwydiant dŵr yn gyson â'n [polisi Gorfodi a Sanctiynau](#), ac yn seiliedig ar ein [Opsionau Ymateb i Droseddau](#) a'n cynllun categoraidd digwyddiadau.
- O'r 483 achos gorfodi sy'n deillio o ddigwyddiadau diwydiant dŵr, ers dechrau 2018, mae 437 o'r rhain wedi'u cau gyda thua 80% yn arwain at gyhoeddi llythyrau Rhybudd, 5 Rhybudd Ffurfiol, a 3 Erlyniad. Arweiniodd y gweddill at naill ai Cyngor a Chanllawiau yn cael eu rhoi, neu benderfyniad nad oedd angen gweithredu ymhellach.
- Mae 46 o achosion yn parhau i fod dan ymchwiliad, gydag ymatebion gorfodi i ddilyn. Mae nifer o'r achosion hyn yn sylweddol, a allai arwain at erlyn.
- Mae oedi anochel rhwng torri amod trwydded / digwyddiad ac ymateb gorfodi, a hynny oherwydd ymchwilio i achos y digwyddiad. Yn ogystal, mae erlyniadau yn gofyn am amser llys ac mae oedi'n parhau o fewn y Llysoedd oherwydd effeithiau Covid-19.
- Ar hyn o bryd mae gennym ddau achos wedi'u rhestru yn y llys ym mis Medi a mis Hydref.

Gweithgareddau pellach sy'n cefnogi gwella ansawdd afonydd

Tasglu Ansawdd Dŵr

- Cyfoeth Naturiol Cymru sy'n arwain ar y Tasglu Ansawdd Dŵr sydd â chynrychiolaeth gan bartneriaid a rhanddeiliaid allweddol.
- Mae'r Tasglu yn parhau i ganolbwyntio ar - ac ymateb i - y darlun o amgylch gorlifoedd storm a'r sylw parhaus gan rhanddeiliaid, y cyhoedd a gwleidyddion i'r mater hwn sy'n esblygu o hyd. Mae'r Tasglu hefyd wedi dechrau edrych ar faterion cysylltiedig ag ansawdd dŵr sy'n effeithio ar y rhwydwaith carthffosiaeth.
- Bydd penderfyniad terfynol PR24 a chwmnïau dŵr yn gweithio drwy'r canllawiau rheoleiddio newydd yn sbarduno camau gweithredu newydd a fydd yn cael eu rhannu â rhanddeiliaid ehangach.
- Ar hyn o bryd mae'r Tasglu yn adolygu'r pum cynllun gweithredu, gyda blaenoriaeth i gynllun gweithredu "Dealltwriaeth y cyhoedd ac ymgysylltu" ym mis Ebrill. Yng mhwyllgor diweddar y Senedd, cyflwynwyd argymhelliad i ddatblygu mwy o gyfathrebiadau â rhanddeiliaid. Mae'r tasglu eisoes yn edrych ar sut rydym yn cyfleu'r cynnydd a'r cyfeiriad yng Nghymru.

- O'r 62 o gamau gweithredu ar draws y pum cynllun, cwblhawyd 31; mae gan y gweddill naill ai ddyddiadau cwblhau ar gyfer y dyfodol sy'n cysylltu â chyflawni, neu maent yn ddibynnol ar gadarnhau cyllid fel rhan o PR24.
- Ymhlith y llwyddiannau hyd yma mae cynhyrchu Adroddiad Rheoleiddio CNC ar gyfer Monitro Hyd Digwyddiadau (yn flynyddol), monitro amser real gan gwmnïau dŵr, a chanllawiau rheoleiddio ar gyfer categoreiddio gorlifoedd storm, gan gynnwys asedau heb drwydded.
- Dros y deuddeg mis nesaf, caiff sylw hefyd ei roi i ddatblygu rhaglen fonitro o amgylch gorlifoedd stormydd er mwyn helpu i gefnogi'r dystiolaeth a rhoi gwybod i'r holl randdeiliaid am eu heffaith.

Lleihau effaith Allyriadau Carthffos Gyfunol

- Ar 26 Hydref 2023, cyhoeddodd CNC 2 ganllaw i gwmnïau dŵr yng Nghymru ar gategoreiddio ac asesu gorlifoedd storm a'r broses ar gyfer gorlifoedd heb drwydded (y rhai sydd heb drwydded Rheoliadau Trwyddedu Amgylcheddol ar hyn o bryd).
- Yn ogystal â gweithredu'r canllawiau hyn, fel rhan o'r Adolygiad Cyfnodol (PR24) rydym wedi bod yn gweithio gyda'r cwmnïau dŵr, Llywodraeth Cymru ac Ofwat i ddatblygu'r Rhaglen Gwella'r Amgylchedd a fydd yn darparu buddsoddiad mewn asedau cwmnïau dŵr yng Nghymru dros y 5 mlynedd nesaf. O fewn cynlluniau busnes drafft ar gyfer Dŵr Cymru, dyrannwyd tua £720m i ddarparu gwelliannau gollyngiadau storm.
- Rydym yn disgwyl i Dŵr Cymru fod wedi asesu'r holl asedau ysbeidiol yn erbyn ein canllawiau erbyn diwedd cyfnod AMP 2025-30 gyda'r bwriad o nodi'r asedau hynny sydd angen buddsoddiad yn y dyfodol er mwyn sicrhau nad ydynt yn achosi niwed nac yn dirywio mewn perfformiad.

Newid deddfwriaethol

- Rydym yn gefnogol i'r cynigion yn y Bil Dŵr (Mesurau Arbennig) ac yn benodol i gael trefn gosb sy'n berthnasol i'r sector dŵr, er mwyn galluogi cosbau awtomatig i gael eu cyhoeddi gan CNC am restr ddiffiniedig o droseddau.
- Ar hyn o bryd nid oes gennym y pwerau sancsiwn sifil i gyhoeddi Cosbau Ariannol Amrywiol (VMPs), Cosbau Ariannol Penodedig (FMPs) a Hysbysiadau Cosb Benodedig (FPNs) am droseddau cwmnïau dŵr. Felly, yng Nghymru, byddai'n rhaid cynnwys y cynnig hwn mewn bwndel o newidiadau sydd eu hangen i gyflwyno sancsiynau sifil ar gyfer y Rheoliadau Trwyddedu Amgylcheddol yng Nghymru.
- Mae'n bwysig nodi bod Asiantaeth yr Amgylchedd wedi cael sancsiynau sifil ar gyfer Rheoliadau Trwyddedu Amgylcheddol ers 2016. Roedd Adroddiad diweddar y Pwyllgor Newid Hinsawdd, Amgylchedd a Seilwaith ar berfformiad Dwr Cymru yn argymhell y dylai Llywodraeth Cymru ystyried ymestyn pwerau gorfodi CNC er mwyn galluogi'r rheoleiddiwr i dderbyn ymrwymadau amgylcheddol o ran achosion o dorri amodau trwydded o dan Reoliadau Trwyddedu Amgylcheddol (Cymru a Lloegr) 2016. Derbyniodd y Gweinidog mewn egwyddor, ac ers hynny rydym wedi mewnbynnu i ystyriaethau diweddar Swyddogion Llywodraeth Cymru ar Sancsiynau Sifil

Edrychwn ymlaen at drafod ymhellach gyda chi ym mis Hydref.